

"Festett valóság"

Tollas Erik

Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar
festőművész szak V.

Prof. Somody Péter

Pályázati anyagom egy háromrészes portré sorozat első tagját jelöli, ami a negatív diszkrimináció ellen lép fel. A témaválasztásom talán "lerágott csontnak" minősülhet, de aktualitását tekintve mindig is terítéken volt. Azért is választottam a portrékon keresztüli bemutatás módját, hogy a néző minél jobban átérezze a figurák helyzetét, mivel véleményem szerint az arc lehet az egyik legjobb kifejező eszköz erre a témakörre. A tekintet néha sok mindent elárul, ami egyben olyan érzéseket is közvetíthet amellyel különböző impulzusokat lehet előidézni, legyen az együttérzés, vagy más érzelmi töltet. A karaktereket egyszerűen átirtam fiktív helyzetekbe, ezért megpróbáltam olyan embereket keresni az interneten, akiknek személyük ráilleszthető erre a megoldatlan problémakörre. A képeket montázsszerűen használtam fel (egy arc több fotó alkalmazásával jött létre), szóval egyik személy sem létezik eredetileg. Az, hogy ebben a témában kezdtem el képeket létrehozni megelőzi egy személyes történet is. Amikor a párommal hazautazok a szüleimhez, mindig találkozunk édesapám egyik ismerősével, aki a házunk körül szokott segédkezni (fát vág, gázol, sepreget, gallyakat gyűjt). Fizetség gyanánt ételt, cigit, pénzt kap, amit el is szokott költeni, legtöbbször alkoholra. A neve Sándor, de mindenki csak "Bankának" szólítja. Az előéletét annyira nem ismerem, de annyit tudok hogy valamikor családja is volt. Nos ő egy vékony testalkatú, szálkás fizikumú, ötven év körüli ember, akinek nem mellesleg eléggé különös dolgai vannak. Az egyik amire figyelmes lettem, hogy nagyon szereti a női ruhákat, (kivágott testhez simuló felső, szűkített trapéz nadrág) amelyeket legtöbbször édesanyám leselejtezett holmijai közül válogatja ki a stílusához megfelelőt (szóval elég bizarr látvány amikor ezekben a feltűnő darabokban fát aprít). A fent említett öltözékeket csak nálunk viseli, a munka után a sajátjában tér haza. Szóval ez volt az a mozzanat ami elindított ezen az úton. A nyáron rengeteg fényképet készítettünk róla a beleegyezésével. Az elkészült anyagot nem akartam felhasználni a képeimhez, mivel úgy gondoltam hogy nem tudok többet hozzáadni.

Mint már említettem hogy mindegyik kép több elem felhasználásával készült, (ami egyben az összes képem felépítettségére is jellemző) hol egy ruha, hol egy kiegészítő jelenléte adta meg a képek végleges formáját. A képek mind a három esetben szürke háttérrel kaptak. Ezek azért is egységesek, mert mindenki számára adott, hogy "tisztá" lappal indulhasson. A képek semmilyen jelet nem közvetítenek, ami előítéletre adhatna okot, hiszen a problémák, amikkel ezek az emberek küzdenek a társadalom generálta feszültségek által jöttek létre. Méretüket tekintve azonosak, és mivel egy-egy gondra hívják fel a figyelmet életnagyságnál nagyobbak.

A pályamunkmoná egy roma fiatal igazolványképe szerepel, aki munkavállalás céljából állásinterjúra jelentkezett. A cím **„Dismissed”** (elbocsátva, elutasítva) ami egyben elárulja a történet végkifejletét is. A munkavállaló tekintete tele van önbizalommal, reménnyel, félretéve azt a sok megaláztatást, atrocitást, ami személyét eddig sértette. Ő egy tanult, jól szituált, ápolts külsejű fiatalember, aki szeretne dolgozni, maximálisan betölteni helyét a társadalomban. Az ábrázolt pillanatban a döntés még nem jutott el hozzá, ezért, mint egy „Messiásként” várja az értesítést, ami talán megváltoztathatja eddigi hánytatott életét. A kép szerkesztésénél törekedtem arra, hogy a néző egy felnagyított igazolványképet lásson. A megfestése során több variáció is foglalkoztatott, az egyik szempont az volt, hogy hogyan tudnám a leghitelesebben átadni a nézőnek a bennem megfogalmazott gondolatmenetet. A portréval egy önéletrajz fényképes részét kívántam prezentálni, amit később módomban ált egy átlósan elhelyezett dismissed feliratú vörös pecséttel demonstrálni. A szöveggel a megbélyegzettséget kívántam felerősíteni, de ezt később elvettem, ugyanis ez által véleményem szerint elment volna a kompozíció a plakát irányába. Ezt nem akartam, mivel teljesen elveszett volna az a bizonyos "tekintet" ami a kép legfőbb elemét adja meg. Így a felirat szimplán címként szerepel. A sorozat az első és a harmadik képek esetében angol címeket kaptak, mivel azok nemzetközi szinten is érzékelhetőek, a Béla című munka esetében pedig a magyar viszonyokat tartottam a legproblémásabbnak. A háttér világos késszürke (titánfehér, elefántcsont-fekete, világos ultramarinkék) árnyalata letisztultságot eredményez, ami egyben harmóniát alkot a ruházattal. Az ing kiválasztásánál a csíkos mellett döntöttem, mivel a vonalak függőleges iránya is az arcra vezeti a néző figyelmét. A kép nyugalmi állapotot ábrázol, egységes színmezőkből áll össze. A megfestés során először barnákat, (van dyck-barna, égetett umbra, sepia), okkereket, (világos és sötét okker, aranyokker) és végül narancsos (indiai sárga, permanent narancs) lazúrrétegeket vittem fel a felületre. Az csak később tudatosult bennem, hogy az időrendiség nemcsak készítésükre, hanem életkorukra is vonatkozik. Festésmódját tekintve nem jellemző az a tagoltság az arcra, mint a másik két műnél, hiszen azoknál már absztrakt formák is megjelennek.

A sorozat folytatását egy transzvesztita jelenléte adja, a kép címe **„Béla”** (1sz. melléklet). A névvel egy egyszerű, hétköznapi emberre akartam utalni, aki éli a mindennapjait, dolgozni jár, barátai vannak stb. Titka azonban nem teszi lehetővé hogy teljes értékű legyen, mivel a női nem képviselője szeretne lenni, ezért depresszív, elhízott, önmagával meghasonlott emberré vált. A reményvesztettség teli arckifejezés szinte

megbélyegzi, nem tudja feldolgozni azt a helyzetet ami elé állt. A dilemma arról, hogy vállalja e magát amivel akár mindent elveszíthet, vagy beletörődik sorsába.

Az arcfelület különböző színcellákból épül fel, amelyek szinte kontúrossá teszik, de mégis megadva a bőr puhaságát, anyagszerűségét egységes felületté válik. A kép alsórészét uralja egy kék színű boa, ami ez esetben a nőiesség szimbólumát jeleníti meg, a száj pedig párbeszédet alkot vele. A tollak megfestésénél szárazabb ecsetkezelést választottam, ezáltal is jobban érzékeltetve a pihék könnyedségét, szabadságát, ami ellentétben áll a figura tömegével. A festmény színpadias jelleget is hordoz, a félig megvilágított arc a sötét háttérből kiemelkedik.

A harmadik képen egy tiszteletes van, amely az „**I'm not bad**” (2sz. melléklet), Nem vagyok rossz címet viseli, utalva az egyházi személyekkel kapcsolatos ellentmondásokra (pedofília, homoszexualitás, sikkasztás). Az idős úr barázdált arcán a kor mellett megjelenik a kétségbeesés is. A magával és az emberekkel szembeni hitet rég elveszítette, ezért elkeseredettsége felül kerekedik rajta. Ő mint közvetítő van jelen Isten és ember között, mégis a szemrehányás áldozata lesz, ezért a hívek elfordulnak, kiábrándulnak, ami által kegyvesztetté válhat. Valamikor a város legfontosabb embere az atya volt, közösségének minden problémáját tudója és orvoslója. Mára ez teljesen megváltozott, mivel a média sok esetben olyan irányultságra fekteti a hangsúlyt, ami nagyban befolyásolja a közvéleményt. A cím egyfajta védekezés a társadalom általános megbélyegzése ellen, és fellép azokkal szemben.

Az arcvonások kemények, és ugyanaz a feszesség jellemzi a gallérját is, ami fehérségével szintén a tisztaság jegyeit erősíti. A szem környékén a testszínek mellett néhol fellelhető az okkerek sárgászöldes árnyalatai is (aranyokker, zöldföld keveréke), amelyek színvilága már-már a betegség jeleit hordozzák magukban. Az arc redőzöttsége lehetőséget adott, hogy a formák élesen elválhassanak egymástól, ezzel szigeteket létrehozva, a plaszticitást hangsúlyozva. Amilyen gazdagon van festve a fej, ruhája annál egyszerűbben, letisztultabban.

Festészeti technikámra jellemző hogy minden kép készítését megelőzi egy tudatos színkeverés és színválasztás. Ez az idő lényegesen tovább tart, mint maga az elkészítés. Először a háttérrel kezdek, majd száradás után a figurák körvonalait. Az arc és a ruházat alapszíneit olajosan, és csak ezután kezdem el a részletek kidolgozását. A fent említett képeknél, az alakok elkészülte után az eredeti háttér már nem volt megfelelő, (hiszen az elgondolt és megfestett nem ugyan az) így finomítottam mindegyik személyre hangolva az

árnyalatokat. Míg az első és utolsó képnél hidegebb szürke (vasoxidfekete, ultramarinkék, cölinkék, titánfehér), addig "Bélánál" a melegebb szürke (van dyck-barna, égetett umbra, titánfehér, vasoxidfekete) lett a végleges változat.

Általában szintetikus, puha ecseteket használok. A használatban lévő festékeket különböző zárható tárolóedényekben tartom, amik praktikai szempontból számomra elengedhetetlenek, mivel így a későbbiekben könnyebben korrigálhatóvá válnak a különböző okokból történő sérülések. A folyamatok között fázisfotókat készítek, egy-egy részlet kiemelésével dokumentálom a munkafolyamatokat.

Maga a megkülönböztetés már szinte az emberiség kezdete óta zsigerszerűen jelen van a közéletben, legyen az etnikai vagy szociális kérdés. A sorozat bizakodást, reményt, elkeseredettséget mutat, amivel számomra ezek a képek felnagyítják, ráfókuszálnak egy olyan problémára, ami mindenképp megoldásra vár. A képek fiktív történeteket hívnak életre, amelyeket én magam ruháztam rájuk, ugyanakkor esetük nagyon is életszerű. A diszkriminációt, mint beidegződés a társadalom hozta létre. Ez a sorozat rengeteg problémakört érint, de amit én szeretnék közölni az az, hogy mindenki magában hordozza a döntés lehetőségét, mégpedig azt, hogy ítéletet hoz - e mások felett vagy megpróbálja ártértékelni eddigi álláspontját.

A továbbiakban tervezem a sorozat kibővítését.

Melléklet:

1sz.

"Béla"

100x130 cm

Olaj, vászon

2102

Melléklet:

2sz.

"I'm not bad"

100x130 cm

Olaj, vászon

2012